

SPECJALNOŚCI NAUKOWE ZWIĄZANE Z POLEMOLOGIĄ

dr Milena PALCZEWSKA
Akademia Obrony Narodowej

Abstract

The article concerns the issues of war and armed conflicts in a polemological context. It discusses the main theories related to research areas which are employed by polemologists, that is: irenology (the science of peace), peace research (research related to peace) and securitology (research security problems, especially personal ones). To ensure polemology (polemological knowledge) is highly used in the scientific environment, a definition of the theoretical basis of the research areas Mentioned is included.

Key words – polemology, irenology, peace research, securitology

Wprowadzenie

Zauważalna jest realna niewiedza z zakresu badania problemów wojen i konfliktów zbrojnych w ujęciu polemologicznym. Nie podjęto do obecnego czasu badań określających, w jakim stopniu polemologia wpływa na współczesny obraz wojny. Obserwowany nieustannie rozwój społeczeństw, zmienia świat i jego uwarunkowania, dlatego wskazane jest, aby podejmować kroki w kierunku poszerzania horyzontów nauki. W związku z tym do wzbogacania wiedzy o wojnie i konfliktach zbrojnych powinna być także wykorzystywana teoria polemologii oraz specjalności naukowych z nią powiązanych. Dlatego też celem niniejszego artykułu uczyniono określenie specjalności naukowych związanych z polemologią, oddziałujących w znaczący sposób na jej treści, założenia. Z kolei głównym problemem stanowiło pytanie: które specjalności naukowe oraz w jakim stopniu korelują z polemologią?

Jako hipotezę przyjęto założenie, iż wojna i pokój, jako zjawiska naprzemienne towarzyszące ludzkości od jej zarania aż do czasów obecnych, stanowią ważny element funkcjonowania państw i społeczeństw. Badanie ich przyczyn, przebiegu i wieloaspektowych uwarunkowań doprowadziło do ukształtowania specjalności naukowej, jaką jest polemologia. Jednakże teoretyczne podstawy tego obszaru charakteryzują się powiązaniem z wieloma innymi specjalnościami naukowymi. Dlatego

też istnieje potrzeba dokonania identyfikacji i oceny obszarów badawczych pokrewnych polemologii. Wybór metod badawczych do niniejszego artykułu związany był z koniecznością uzyskania precyzyjnych wyników, które potwierdzałyby wstępnie przyjęte założenia. Korzystano z następujących teoretycznych metod badawczych: analiza, synteza, badanie literatury przedmiotu i dokumentów źródłowych.

Podczas badania literatury przedmiotu oraz poszukiwania materiałów źródłowych, występował problem nieobecności piśmiennictwa traktującego stricte o polemologii. Brak jest zwartych opracowań związanych z tym obszarem badań nad wojnami, oraz ich korelacjami z naukami pokrewnymi. Zauważa się ponadto pewien niedosyt, związany z brakiem tłumaczeń na język polski głównych dzieł twórców polemologii. Ponadto nie występują wydawnictwa zwarte związane ze specjalnościami pokrewnymi polemologii.

Irenologia

Kategoria pokoju stanowi dziś przedmiot intensywnych studiów nie tylko jako nauka, lecz także jako element życia codziennego. Jak powiedział Cyceron, „pokój nawet niesprawiedliwy jest pożyteczniejszy niż najsprawiedliwsza wojna”. Badania nad zjawiskiem pokoju uprawiane są w dziesiątkach instytutów i innych placówek naukowych, które zajmują się poszukiwaniem odpowiedzi na pytania dotyczące przesłanek i warunków pokoju, jego istoty, charakteru, znaczenia w życiu współczesnych państw i społeczeństw¹.

Termin *irenologia*, pochodzi od greckiego słowa *eirene*, oznaczającego pokój, spokój. *Irenologia* jest więc obszarem badań nad pokojem, i obok *polemologii*, *peace research* i *securitologii*, stanowi jedną z tzw. „nauk nad bezpieczeństwem”. Należy zauważyć, iż w tradycji teologii chrześcijańskiej już od dawna istnieje termin *irenica*, który określa „nauki o pokoju”. Biorąc pod uwagę sam termin *irenologia*, oznacza on „(...) wieloaspektową refleksję epistemologiczną odnoszącą się do problematyki pokoju”². Natomiast według M. Huzarskiego *irenologia* to „(...) wyspecjalizowany zakres badań nad różnymi uwarunkowaniami pokoju, z uwzględnieniem zjawiska wojny”³.

Początków *irenologii* można doszukiwać się w dziele J. Blocha *Przyszła wojna pod względem technicznym, ekonomicznym i politycznym*, gdzie przewiduje on niezwykle niszczący charakter wojen przemysłowych, które doprowadziły do wybuchu I wojny światowej, a także wojen, które następowały po niej. W latach 70. XX wieku założono Instytut Badań Pokoju w Oslo, a także SIPRI (*Stockholm International Peace Research Institute*), czyli ośrodki zajmujące się badaniami i analizą problemów wojny i pokoju. W kolejnych latach nastąpił silny rozwój *irenologii*,

¹ R. Rosa, *Dialektyka wojny i pokoju*, Wyd. Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1987, s. 203.

² E. Ponczek, *Wojna – bezpieczeństwo – pokój w kontekście refleksji polemologiczno-irenologicznej* [w:] G. Ciechanowski, *Konflikty współczesnego świata*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2006, s. 7.

³ M. Huzarski, *Polemologia – „Jeśli chcesz pokoju, poznaj wojnę”*, Zeszyty Naukowe AON nr 2 (75) 2009, s. 293.

jako specjalności naukowej. Spowodowane to było reakcją na wojnę w Wietnamie oraz niepewnością, będącą skutkiem możliwego ataku jądrowego. Obecnie można stwierdzić, iż *irenologia* stała się jedną z najbardziej interdyscyplinarnych gałęzi nauk o bezpieczeństwie. Skupia wokół siebie prawników, ekonomistów, filozofów, socjologów, etyków, antropologów, psychologów a nawet ekologów, którzy pracują na rzecz organizacji pozarządowych, Organizacji Narodów Zjednoczonych, a także samych państw.

Irenologia koncentruje się na poszukiwaniach badawczych wokół samego pokoju – jego genezy, istoty, charakteru społecznego, znaczenia w życiu jednostek i wspólnot ludzkich, jak również sposobów i dróg jego budowania oraz ochrony⁴. Irenolodzy badali także najważniejsze zagrożenia dla pokoju, mobilizując opinię publiczną i rządzących do zapobiegania im i obrony kraju. Przedmiotem *irenologii* jest zrozumienie początków wojny z celem ich moderowania, zapobiegania oraz rozwiązywania. Podstawowy jej postulat to twierdzenie, iż wojny stanowią społeczne patologie i muszą zostać wykorzenione. *Irenologia* zajmuje się pewnymi kategoriami, według których podejmuje badania, są to: prava wojny, kontrola zbrojeń i rozbrojeń (także jądrowych), międzynarodowa interwencja i utrzymanie pokoju, zapobieganie przemocy i pokojowe rozwiązywanie konfliktów, odbudowa struktur organizacji zniszczonych na skutek działań wojennych, socjologia ruchów pacyfistycznych.

E. Ponczek uważa, że *irenologia* jest w coraz większym stopniu akceptowana przez wielu specjalistów, którzy zajmują się naukami społeczno-humanistycznymi, a także koncentrują się na problematyce wojny i pokoju. Widoczne jest również stanowisko badaczy traktujące, że *irenologia* integruje szeroko rozumiane badania nad aspektami wojny, bezpieczeństwa i pokoju, integrując tym samym pedagogikę pokoju, która uwzględnia zadania prakseologiczne⁵.

Irenologia w swoim przedmiocie wykracza poza tzw. negatywną koncepcję (definicję) pokoju, rozumianego jedynie jako brak wojny, brak działań zbrojnych. Opowiada się natomiast za koncepcją pozytywną, która zakłada nie tylko brak wojny, ale również szeroką współpracę i współdziałanie jednostek, narodów i państw w dziedzinach: politycznej, gospodarczej, społecznej, moralnej, kulturalnej i innych. Ponadto, irenolodzy bardzo często zajmują się także badaniem polemologii. Dzięki temu, możliwe jest łączne badanie tych pojęć, ich korelacji, związków oraz zależności. Co więcej, ich badania dostarczyły wielu danych, niezbędnych do budowania ogólnej, uniwersalnej teorii pokoju oraz gałęzi nauki o bezpieczeństwie – *securitologii*⁶.

Pokój od początku przeciwstawiany był wojnie, przy czym była ona w okresie antycznym uzasadniana w filozofii jako element systemu niewolniczego (rozumia-

⁴ R. Rosa, J. Świniarski, *Wybrane koncepcje wojny i pokoju w dziejach myśli filozoficznej*, cz. IV, *Współczesność*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 1995, s. 7.

⁵ Prakseologię definiuje się jako teorię sprawnego działania. Jest ona dziedziną badań naukowych, która dotyczy wszelkiego celowego działania ludzkiego.

⁶ R. Rosa, *Bezpieczeństwo, wojna i pokój jako wyzwanie społeczne i edukacyjne* [w:] Z. Kwiasowski, K. Cenda-Miedzińska (red.), *Edukacja dla bezpieczeństwa wobec wyzwań współczesności*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2012, s. 69.

no ją jako główne źródło niewolnictwa)⁷. Pokój, zdaniem Arystotelesa, podobnie jak wojna, był naturalnym elementem egzystencji państwa, jednak wojnę traktował on jako środek do zapewnienia pokoju. Jeżeli więc, ma ona zapewnić pokój, można ją prowadzić, ale pod takim warunkiem, iż istnieje ku temu określona konieczność, a więc wtedy, gdy opowiadamy się „za wojną dla pokoju, za pracą dla spoczynku, za czynnościami koniecznymi i pożytecznymi dla osiągnięcia pokoju”⁸.

Peace research

Początki *peace research* – jako specjalności naukowej (a dokładniej specjalności interdyscyplinarnej) datowane są na lata 50. XX wieku. Jednakże przed tym okresem myśliciele, tacy jak Q. Wright, L. Richardson, P. Sorokin, podejmując w swoich pracach tematykę wojny i pokoju, zauważali potrzebę rozwoju tego obszaru badań nad bezpieczeństwem. Do listy tej należy także dodać M. P. Follett, której prace nawiązywały do wcześniejszych dzieł dotyczących rozwiązywania konfliktów drogą pokojową⁹. W latach 40. minionego wieku utworzyła się również grupa uczonych, która podjęła badania i próbę zdefiniowania *peace research* jako odmiennej (w znaczeniu nowej) dziedziny nauki, a także zainicjowała programy mające na celu potwierdzenie tego założenia. Wśród grupy tej należy szczególnie zaakcentować nazwiska takie jak T. Lentz oraz B. Roling, gdyż ich praca doprowadziła do założenia w kolejnych latach *International Peace Research Association* – IPRA (pol. *Międzynarodowego Stowarzyszenia Peace Research*)¹⁰.

Pierwszą organizacją, która została założona w 1952 r. w celu rozwijania badań nad *peace research* było *Research Exchange on the Prevention of War* (pol. *Ośrodek badań nad sposobami zapobiegania zjawisku wojny*). Instytucja ta, zapoczątkowała także wydawanie biuletynu pod nazwą własną organizacji, w której publikowane były zagadnienia z zakresu polemologii oraz *peace research*. *Research Exchange on the Prevention of War* organizowało szereg sympozjów, w których uczestniczyli m.in. Q. Wright oraz P. Sorokin. Oceniając to stowarzyszenie z perspektywy czasu, można uznać, iż wysiłki przez nie poczynione ustanowiły swoiste podstawy dla specjalności naukowej, jaką jest *peace research*.

Jednym z najprężniej działających ośrodków naukowych w latach 50. XX wieku był Uniwersytet w Stanford. Utworzono w nim centrum, które zajmowało się badaniami dotyczącymi wojny i pokoju w różnych aspektach życia oraz nauki. Jedną z teorii, którą stworzyli pracujący tam naukowcy, było wykorzystanie modeli matematycznych oraz metod ilościowych do badania zagadnień wojny i pokoju¹¹.

⁷ A. Zwoliński, *Wojna. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2003, s. 7.

⁸ Arystoteles, *Polityka*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1953, s. 258.

⁹ N. Young (red.), *The Oxford international encyclopedia of peace*, Oxford University Press, New York 2010, s. 453.

¹⁰ Więcej informacji na temat pracy i bieżącej działalności stowarzyszenia znajduje się na stronie internetowej <http://iprapeace.org> (dostęp: 20.09.2014 r.).

¹¹ Tematyka ta została przedstawiona w książkach Lewisa Richardsons *The Statistics of Deadly Quarrels* oraz *Arms and Insecurity*.

Kolejnym krokiem poczynionym przez tę grupę naukowców (głównie K. Bouldinga, A. Rapoport, W. Bartha, R. Hefnera) było zainicjowanie wydawania interdyscyplinarnego czasopisma pt. *Journal of Conflict Resolution: A Quarterly for Research Related to War and Peace* – JCR (pol. *Przegląd Rozwiązywania Konfliktów: Kwartalnik o Wojnie i Pokoju*). Należy jednak zaznaczyć, iż główną bazę wydawniczą przeniesiono do Uniwersytetu w Michigan.

Peace research koreluje z zagadnieniami psychologii. Świadczyć o tym mogą badania podejmowane przez komitet *Society for the Psychological Study of Social Issues* – SPSSI (pol. *Psychologiczne Stowarzyszenie Studiów Socjologicznych*), które zaowocowały wydaniem książki G. Murphy’ego *Human Nature and Enduring Peace* (pol. *Natura ludzka a stałość pokoju*). W latach 90. XX wieku, powstała natomiast oddzielna gałąź psychologii – psychologia pokoju (ang. *peace psychology*), która opierała się na interdyscyplinarnym podejściu do zapobiegania wojnie nuklearnej oraz do utrzymania pokoju.

W rozwoju *peace research* należy wyróżnić dwa zasadnicze nurty, które podzieliły badaczy zajmujących się tą specjalnością naukową. Pierwszy z nich, opierał się na naukowcach z dziedzin odległych od stosunków międzynarodowych, czyli ekonomistów, psychologów, antropologów, socjologów, biologów czy matematyków, którzy byli zainteresowani włączeniem pojęć oraz metod badań z ich własnych dziedzin zainteresowań, do nauki o wojnie i pokoju, ze względu na ich oddanie dla sprawy pokoju. Jako przedstawiciela tego nurtu należy wyróżnić L. Richardsona. Z kolei drugi nurt badaczy tematyki *peace research*, oparty był na uczonych zajmujących się problematyką stosunków międzynarodowych, którzy odczuwali potrzebę oddalenia się od tradycyjnych podejść do prawa międzynarodowego, organizacji międzynarodowych, co w konsekwencji doprowadziło do stworzenia naukowych podstaw dla nauki o wojnie i pokoju. Do najwybitniejszych przedstawicieli tego nurtu należy zaliczyć Q. Wrighta, R. Snydera, R. Northa oraz K. Deutscha. Dwa wymienione wyżej nurty *peace research* potrzebują siebie nawzajem, aby połączyć i uzupełnić swoje potencjały.

Do ośrodków zajmujących się problematyką *peace research* należy zaliczyć: *Canadian Peace Research Institute* (pol. *Kanadyjski Instytut Peace Research*), *the Peace Research Institute in Oslo* (pol. *Instytut Peace Research w Oslo*), *the Polemological Institute at the University of Groningen* (pol. *Instytut Polemologii na Uniwersytecie w Groningen*) oraz *Peace Science Society* (pol. *Stowarzyszenie Nauki o Pokoju*).

Zapoczątkowany w latach 50. XX wieku ruch *peace research*, rozwijał się oraz zmieniał na przełomie lat w różnych częściach świata. W wyniku tych przemian powstały cztery dychotomie, z których każda charakteryzuje się korelacjami pomiędzy dwoma przeciwnymi elementami: metody jakościowe vs. ilościowe, teoria vs. praktyka, poziom analizy mikro vs. makro oraz pozytywny vs. negatywny pokój¹².

¹² Szerzej na temat wymienionych trendów w N. Young, *The Oxford international encyclopedia of peace*, Oxford University Press, New York 2010, s. 457.

W wyniku spotkania *International Peace Research Association* (IPRA) w Claren w Szwajcarii w roku 1963 oraz późniejszej konferencji IPRA w Groningen, powstała idea poszerzenia dziedziny *peace research*. Opiera się ona na założeniach negatywnego pokoju (eliminacja przemocy powodowanej przez zbrojenia) oraz pozytywnego pokoju (przewycięzanie struktur społecznych, które pozbawiają ludzi podstawowych potrzeb życiowych takich, jak jedzenie, schronienie, edukacja i opieka medyczna).

Oprócz terminu *peace research* badania nad problematyką pokoju określane są niemiecką nazwą *Friedensforschung*. W Republice Federalnej Niemiec, na początku lat 70. pojawiły się także określenia *Friedens- Und Konfliktforschung*, które obejmowały wiele organizmów badawczych związanych z pokojem.

Reasumując, nurt *peace research* w pierwszej fazie swojego rozwoju skoncentrowany był wokół przedmiotowej analizy nacjonalizmu, faszyzmu, szowinizmu, a także socjalizmu totalitarnego. Natomiast drugi etap skupiony był na ocenie prawdopodobieństwa możliwości wybuchu światowego konfliktu nuklearnego, jak również fenomenie politycznym zimnej wojny. W trzecim okresie „(...) *peace research*, który ukonstytuował się po 1968 roku, dominowały dyskusje dotyczące przemocy osobistej i porównywanie jej do przemocy strukturalnej”¹³.

Peace research, jako specjalność naukowa związana z polemologią, zawiera w swoim obszarze badawczym, zagadnienia odnoszące się do zjawiska wojny i konfliktów zbrojnych. Pokój określa się zazwyczaj jako „(...) bardziej lub mniej trwałe zawieszenie gwałtownych form rywalizacji pomiędzy jednostkami politycznymi”¹⁴, dlatego też o tym, czy w danym momencie panuje pokój, mówi się wtedy, gdy stosunki między państwami, narodami toczą się bez wykorzystania wojskowych środków walki.

Badacze nurtu *peace research*, odnosząc się do pacyfizmu, wyróżniają sześć kategorii przekonań historycznych, na których opiera się ten obszar badań¹⁵. Pierwsza z nich, wypływa z poglądów M. Gandhi, który uważał że wewnętrzne, indywidualne nastawienie przeciwko przemocy, jest najwyższą duchową wartością. W kontekście *peace research*, koncepcja niestosowania przemocy i biernego pokoju, wychodząca od jednostki, mogłaby wpłynąć na reakcje oraz strategie działań władz politycznych. Kolejną kategorią jest przekonanie chrześcijan, iż wojna jest złem, a osobiste zaangażowanie w działania wojenne stanowi grzech. Jednakże, nie należy tu brać pod uwagę wszystkich chrześcijan, a jedynie niektóre odłamy tej religii, które reprezentują bardziej radykalne poglądy, np. *Society of Friends (Quakers)*. Z drugiej strony, w historii odnaleźć można elementy popierające zjawisko wojen, np. teoria wojen sprawiedliwych i niesprawiedliwych św. Augustyna, który pisał iż „(...) nie ma żadnego ogólnego przyrodzonego zła, lecz każdy z własnej winy zło sobie stwarza”¹⁶.

¹³ K. Piskrzyńska, *Kryzysy i konflikty międzynarodowe w wymiarze regionalnym. Rozważania teoretyczne*, De Doctrina Europea, Roczniki Instytutu Europeistyki, rok V/2008, s. 95.

¹⁴ R. Aron, *Pokój i wojna między narodami*, Centrum im. Adama Smitha, Warszawa 1995, s. 198.

¹⁵ Na podstawie: I. Bellany, *Peace research: means and ends*, International Affairs, numer 52, czerwiec 1976, s. 14–18.

¹⁶ Św. Augustyn, *Dialogi filozoficzne*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2001, s. 765.

Trzecia kategoria ugruntowana została na marksistowsko-leninowskim założeniu, według którego wojny (albo ich znaczna większość) są symptomami historycznie źle rozdzielonych zasobów ekonomicznych, które stanowią podstawę bytową każdego społeczeństwa i państwa. Niewłaściwy podział surowców naturalnych pomiędzy krajami, prowadzi do konfliktów, które zaburzają panujący stan pokoju. Następnym założeniem jest liberalno-ekonomiczny pogląd, ustosunkowujący się do wojny, jako podstawowej bariery uniemożliwiającej poprawne działanie gospodarki, poprzez ingerencję w funkcjonowanie wolnego rynku. Działania wojenne, nawet w niewielkiej skali, wpływają niekorzystnie na funkcjonowanie kraju, w konsekwencji biorąc pod uwagę najbardziej pesymistyczny scenariusz – upadek gospodarki może doprowadzić do całkowitego upadku państwa.

Kolejnym założeniem jest twierdzenie, mówiące o tym, iż wynalezienie broni jądrowej doprowadziło do postrzegania wojny jako aktu politycznego, gdyż poniesione koszty zarówno realnego, fizycznego zniszczenia, jak i następstwa społeczne, niosą ze sobą niewspółmierny do działania zysk. Ostatnią kategorię stanowi utopijne przekonanie, iż stosunki międzynarodowe powinny być prowadzone według ściśle ustalonych zasad, praw. Ponadto, prowadzenie wojen przez państwa, osłabia ich pozycję i ogranicza przyszłą ekspansję terytorialną. Takie przeświadczenie panuje zazwyczaj w praworządnych społeczeństwach, o poglądach pacyfistycznych.

Odnosząc się do D. Senghaasa, *peace research* jako nurt badań nad pokojem obejmuje następujące cztery poziomy:

- „wykaz wartości,
- zbieranie danych empirycznych,
- konstruowanie modelu dla przyszłego społeczeństwa pacyfistycznego,
- zaangażowanie polityczne¹⁷.

W związku z tym, punkt wyjścia dla *peace research* stanowią postulaty etyczne oraz rozwój, dążący w kierunku zaangażowania politycznego. Ujmując to skrótowo, droga ta kształtuje się następująco: etyka, statystyka, w dalszej kolejności futurologia i działanie.

Peace research jako nurt badań nad pokojem zawiera szereg cech charakterystycznych, które kształtowały się podczas rozwoju tej nauki. Stanowią one swoistą kanwę założeń tego kierunku badań. Poniżej zostaną one zaprezentowane wraz z krótkim opisem¹⁸.

- *Peace research* ugruntowuje wiedzę dotyczącą zasadniczych motywów użycia bezpośredniej przemocy oraz przedstawia alternatywne drogi przezwyciężenia nierówności strukturalnych, pomiędzy społeczeństwami i państwami. Ponadto promuje dialog w gronie władz politycznych na zasadach równości, bez użycia środków wojskowych. Działania te prowadzą do stworzenia jak najbardziej optymalnego porządku pomiędzy „minimalistami” a „maksymalistami” ekspansji terytorialnej.

¹⁷ A. Gałganek, *Polemologia jako krytyka peace research*, *Studia Nauk Politycznych*, nr 3–4 (75–76), 1985, s.138.

¹⁸ Na podstawie: P. Rogers, O. Ramsbotham, *Then and Now: Peace Research – Past and Future*, *Political Studies*, XLVII 1999, s. 741–742.

- Realizacja każdego działania, niezależnie od jego charakteru, powinna być dokładnie rozpatrzona przed jego podjęciem w sposób interdyscyplinarny. Podczas analizowania poszczególnych wojen i konfliktów zbrojnych, niezbędne jest wśród historyków i badaczy spojrzenie, które zawrze w sobie zarówno podstawy stosunków międzynarodowych, jak również nauk społecznych, politycznych, psychologii, antropologii oraz innych dyscyplin naukowych. Podejście takie pozwoli na wzbogacenie ram teoretycznych oraz odpowiednich podstaw metodologicznych danych konfliktów zbrojnych.

- Przed rozpoczęciem użycia siły militarnej, powinno się rozpatrywać możliwe pokojowe sposoby rozwikłania danych konfliktów. Nie należy jednak tylko utrzymywać panującego *status quo*, niezbędne jest także podejmowanie środków i narzędzi, mogących rozwiązywać przyczyny danych konfliktów jeszcze w ich początkowej fazie rozwoju. Pozwoli to na uniknięcie fali przemocy, która niesie za sobą liczne, niekorzystne skutki dla krajów w niej uczestniczących.

- Wielopoziomowa analiza, rozpoczynająca się od szczebla indywidualnego, przez grupowy, państwowy i na międzynarodowym kończąc, pozwoli uniknąć dychotomii, powstającej pomiędzy wewnętrznym i zewnętrznym wymiarem konfliktów. Doprowadza ona, do występowania powszechnie panującego, błędnego modelu czynników, powodujących wybuch wojen, który opiera się wyłącznie na działaniach władz politycznych.

- Założenie, iż w obecnych czasach, nieodzowne jest podejście globalne i multikulturowe do konfliktów zbrojnych. Pozwoli ono na sformułowanie przyczyn przemocy na poziomie globalnym i lokalnym, a co za tym idzie koncepcji pokojowych transformacji we wszystkich kulturach.

- *Peace research* powinno być rozpatrywane zarówno jako analityczna, jak i normatywna inicjatywa. Podejmowanie łącznie tematu pokoju i wojny jest niezbędne ze względu na bliską identyfikację tych pojęć. Głęboka analiza stanu pokoju i wojny pozwala na stworzenie swoistych ram, które uczynią te stany funkcjonowania państwa względnie stabilnymi. Jednakże, nie należy zapominać, zgodnie ze słowami I. Kanta, że „żaden traktat pokoju nie będzie poczytywany za ważny, jeśli potajemnie zachowa się w nim materiał, który mógłby posłużyć jako załążek do przyszłej wojny”¹⁹.

- Większość reprezentantów nurtu *peace research* uważa, iż powinno rozpatrywać się go w odniesieniu do *peace activism* (działania na rzecz pokoju). Wiąże się to z założeniem mówiącym, że wszystkie teoretyczne podstawy winny być empirycznie sprawdzone. Ponadto wskazane jest, aby pamiętać, iż wszystkie kryteria stworzone w obrębie nurtu *peace research*, mogą mieć swoje następstwa w działaniach politycznych i wojskowych państw.

W odniesieniu do wyzwań i zagrożeń współczesnego świata powyżej wymienione założenia specjalności naukowej *peace research* powinny zostać zmodyfikowane do obecnie panujących realiów. W niniejszych unowocześnieniach, przetworzeniach, uwzględnione zostały krytyczne uwagi, względem tego nurtu badań nad pokojem.

¹⁹ I. Kant, *O wiecznym pokoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1992, s. 11.

We współczesnym świecie nauki większą rolę odgrywa badanie zjawiska wojny aniżeli pokoju. Jest to najprawdopodobniej uwarunkowane historycznie. Wskazane jest jednak, aby poświęcać obecnie, w tym względnie ustabilizowanym systemie międzynarodowym, więcej uwagi nauce o pokoju.

Peace research, w swoich badaniach bardzo wiele uwagi poświęca analizie konfliktów oraz unormowaniom prawnym zapobiegającym ich powstawaniu. Niestety, niewielki nacisk kładziony jest na aspekty etyczne. Dotyczy to zarówno samej natury pokoju, jak też działań podejmowanych w celu osiągnięcia tego stanu. Niemniej jednak *peace research* jako specjalność naukowa sama w sobie nie wyznacza partykularnych, konkretnych rozwiązań poszczególnych sytuacji oraz docelowego stanu po zastosowaniu danych środków. Etyka, również etyka pokoju i wojny, wiąże się w znacznym stopniu z naturą ludzką. Zauważył to już H. Grotjusz: „Nie ma niczego wśród pierwszych zasad natury, co by pozostawało w sprzeczności z wojną, a nawet wszystko raczej sprzyja wojnie. Albowiem zarówno cel wojny, zachowanie życia i części swego ciała, jak i utrzymanie lub nabycie rzeczy potrzebnych do życia – zgodne są w najwyższym stopniu z pierwszymi zasadami natury”²⁰.

Peace research, jako nurt badań nad pokojem, zajmuje się analizą problemów pokoju i wojny. Został on wyodrębniony jako obszar badawczy, po II wojnie światowej. Rozwój studiów strategicznych, ukierunkowanych na analizy wyścigu zbrojeń, jego kontroli i ograniczania, a także uwarunkowań, przebiegu i rozwiązywania konfliktów, spowodowały istnienie przeciwstawnych bloków polityczno-militarnych i zimną wojnę. Z czasem rozwinęły się również badania nad społeczno-ekonomicznymi uwarunkowaniami pokoju. W procesie rozwoju tego kierunku badawczego, wytworzyły się dwie orientacje metodologiczne – irenologia i polemologia.

Securitologia

Spółeczność ludzka już od dawien dawna stara się w swoim życiu unikać zagrożeń i dążyć do zapewnienia sobie bezpieczeństwa. Pojęcie *securitologii* należy wiązać z definiowaniem *bezpieczeństwa*. Termin *securitologia* (ang. *securitology*) pochodzi z języka łacińskiego od słowa *securus*, gdzie *se* oznacza oddzielnie, osobno, natomiast *cura* to troska, dbałość, opieka²¹. Można także pojęcie to utożsamiać ze średniowiecznym *sine cura* oznaczającym bez troski, bez opieki. Przedrostek *logos* oznacza słowo, czyli *securitologię* należy utożsamiać z nauką o bezpieczeństwie. Słowo *securitologia* posiada swoje źródła w starożytnym Rzymie. Imię *Securitas* oznaczało postać uosabiającą bezpieczeństwo i ufność.

Od okresu zawiązania się pierwszych plemion, społeczeństw, cywilizacji, pojawiła się kwestia zapewnienia im bezpieczeństwa. Można więc sądzić, iż pojęcie

²⁰ H. Grotjusz, *O prawie wojny i pokoju*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1957, s. 106–107.

²¹ *New Webster's Dictionary of the English Language*, College Edition, Surjeet Publications Reprint, Delhi 1988, s. 1360.

bezpieczeństwa, a co za tym idzie także *securitologii*, jest nierozzerwalne z rozwojem ludzkości, stanowi utożsamienie pryzmatu zagrożeń oraz możliwości ochrony przed nimi. Identyfikowane jest w ten sposób, gdyż każda osoba, grupa społeczna, naród, państwo, odczuwa potrzebę bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo powiązane jest z istnieniem, dlatego też jest potrzebą egzystencjalną. Rozumiemy przez to zabezpieczenie przetrwania, tożsamość, dostatek, spokój, niezależność, a także pewność rozwoju i ciągłość funkcjonowania. Należy zauważyć także, iż brak bezpieczeństwa bądź odczucie jego braku – pozorne lub nie – doprowadza do niepokoju i poczucia zagrożenia. Jednakowoż, w żadnym stanie sytuacji nie funkcjonuje absolutne, bezpieczeństwo, bowiem odnosi się ono zawsze do partykularnego podmiotu w ściśle określonym czasie.

Termin bezpieczeństwo jest jednym z tych pojęć, które posiada bardzo szerokie pole znaczeniowe. Definiowanie bezpieczeństwa może być zależne od jednostki, poziomu jej wykształcenia, jednak w zależności od kontekstu może nawet dla tej samej osoby oznaczać co innego.

Pojęcie bezpieczeństwa posiada ponadto bardzo szerokie znaczenie etymologiczne, a właściwie rozległe objaśnienie pochodzenia wyrazu i jego znaczenia. W języku polskim uwydatnia się pierwotność poczucia zagrożenia w stosunku do poczucia pewności swego zabezpieczenia. Bezpieczeństwo oznacza bez pieczy (bez wystarczającej ochrony)²². Analogię odnajdujemy w łacinie – *sine cura* znaczy bez troski (bez opieki). Natomiast bliskoznaczne łacińskie *se-curus* oznacza beztroskę, niedbałość, wolność od trosk. Co się tyczy samego bezpieczeństwa – *securitas* to: spokój umysłu, wolność od trosk, pewność.

Dokonując pewnego usystematyzowania, można stwierdzić, iż bezpieczeństwo to stan niezagrożenia, spokoju, pewności, jeżeli odnosimy je do bezpieczeństwa osobistego, obywateli, kraju, zbiorowego, publicznego. Bezpieczeństwo „(...) jest stanem równowagi, w którym każdemu potencjałowi zagrożenia można przeciwstawić odpowiedni potencjał bezpieczeństwa”²³. Terminem bezpieczny określamy „taki, któremu nic nie grozi, nie zagrożony; niczym nie zagrażający, chroniący przed niebezpieczeństwem (...)”²⁴. Odnosząc się do *Współczesnego słownika języka polskiego* odnajdujemy następujące definicje: „bezpieczeństwo: stan psychiczny lub prawny, w którym jednostka ma poczucie pewności, oparcie w drugiej osobie lub w sprawnie działającym systemie prawnym; (...) przeciwieństwo zagrożenia; (...) bezpieczny: dający poczucie bezpieczeństwa; chroniący przed zagrożeniem (...)”²⁵. Można uznać, iż termin bezpieczeństwo jest niezwykle powszechny, a w szczególności jego użycie w życiu codziennym. Posiada on szeroką interpretację znaczeniową, którą zauważa R. Zięba: „W znaczeniu ogólnospołecznym bezpieczeństwo obejmuje zabezpieczenie potrzeb: istnienia, przetrwania, pewności, stabilności, tożsamości

²² K. Długosz-Kurczabowa, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, PWN, Warszawa 2006, s. 45.

²³ M. Huzarski, *Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa*, AON, Warszawa 2009, s. 12.

²⁴ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 1, PWN, Warszawa 2008, s. 163.

²⁵ B. Dunaj (red.), *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, wydawnictwo LANGENSCHIEDT, Warszawa 2001, s. 87.

(identyczności), niezależności, ochrony poziomu i jakości życia. Bezpieczeństwo, będąc naczelną potrzebą człowieka i grup społecznych, jest zarazem podstawową potrzebą państw i systemów międzynarodowych; jego brak wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia²⁶. Należy zauważyć, iż bezpieczeństwo odnosi się do całego globu, do stosunków międzynarodowych – „(...) wspólne bezpieczeństwo jest sumą i wynikiem bezpieczeństwa każdego i wszystkich państw”²⁷.

Securitologia, jako nowa nauka o bezpieczeństwie człowieka, pojawiła się na początku lat 90. XX wieku. Wyróżnikiem dla prac podejmujących jej tematykę jest uwzględnienie wielowymiarowych czynników subiektywnych i obiektywnych, kulturowych i socjopsychologicznych, prawnych i politycznych, technicznych i przyrodniczych, mikro i makroekonomicznych, które warunkują zagrożenia i pozostają jednocześnie wzajemnie w nierozdzielnych związkach. *Securitologia* jest praktyczną specjalnością naukową, która w sposób naukowy ukazuje perspektywę niwelowania zagrożeń dla istnienia, rozwoju i prawidłowego funkcjonowania człowieka i organizacji społecznych. Uwzględnia ona bezpieczeństwo człowieka (podmiotu), bezpieczeństwo małej grupy społecznej, bezpieczeństwo wielkiej grupy społecznej (społeczeństwa) oraz bezpieczeństwo ludzkości. Wśród badaczy bezpieczeństwa oraz *securitologii*, utwierdzony jest pogląd, iż „(...) bytem substancjonalnym są jedynie osoby ludzkie tworzące społeczeństwo, ale społeczności ludzkie także istnieją realnie, są całościami różniącymi się od osób, które je tworzą”²⁸. Czynnikiem, który jednoczy osoby ludzkie w społeczność, jest zazwyczaj wspólny cel – może go stanowić zapewnienie podstawowych potrzeb bezpieczeństwa. Jednostki mają więc możliwość i prawo, domagać się zaspokojenia ich podstawowych potrzeb jednostkowych, poprzez dobro wspólne, lecz także wymagają od jednostek odpowiedniego, konkretnego działania na rzecz dobra wspólnego²⁹.

Securitologia wyróżnia się tym, iż jej programową podstawą metodologiczną jest jednocześnie:

- podejście holistyczne i dialektyczne,
- analiza systemowa,
- przekraczanie granic pomiędzy dyscyplinami naukowymi,
- wykorzystywanie warsztatu metodologicznego i dorobku teoretycznego wielu nauk: historii, filozofii, psychologii, socjologii, nauk politycznych, prawnych, ekonomicznych, wojskowych, przyrodniczych, medycznych, pedagogicznych i innych³⁰.

²⁶ R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe”, 1989, zeszyt 10, s. 50.

²⁷ J. Świniarski, *O naturze bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Ulmak, Warszawa 1997, s. 161.

²⁸ L.F. Korzeniowski, *Securitologia. Nauka o bezpieczeństwie człowieka i organizacji społecznych*, Wyd. EAS, Kraków 2008, s. 52.

²⁹ J. Turowski, *Socjologia. Małe struktury społeczne*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2001, s. 25.

³⁰ L.F. Korzeniowski, *Securitologia na początku XXI wieku*, „Securitologia/Securitology/Секюритология” 2007, nr 6, s. 181–192.

„Badacze podejmujący problem bezpieczeństwa z pozycji *securitologii* w centrum uwagi stawiają człowieka, jego potrzeby i wyznawane przez niego wartości”³¹. Zauważyć więc można, iż bezpieczeństwo jest pojęciem uniwersalnym, które łączy wszystkie poziomy socjologicznych grup społecznych. Jednakże, związki pomiędzy podmiotem, drugim człowiekiem, grupą społeczną, społeczeństwem, i ludzkością mogą być zgodne, sprzeczne bądź rozbieżne. Konflikt interesów związanych z kategoriami bezpieczeństwa jest wyraźny, jednak możliwy do rozpoznania i przezwyciężenia.

Bezpieczeństwo rozpatrywane jako obiekt badań, posiada charakter interdyscyplinarny, dlatego też konieczne jest przekraczanie granic pomiędzy poszczególnymi dyscyplinami naukowymi i dziedzinami nauki, a także możliwość wykorzystywania dorobku teoretycznego i warsztatu metodologicznego innych nauk. Należy czerpać z takich gałęzi jak: filozofia, historia, socjologia, psychologia, nauki ekonomiczne, prawne i polityczne, a w niektórych aspektach także z nauk pedagogicznych, wojskowych, medycznych czy przyrodniczych. Takie podejście transdyscyplinarne stanowi tożsamość *securitologii*.

To przekraczanie granic między poszczególnymi dyscyplinami i dziedzinami nauki oznacza respektowanie i dostrzeżenie nierozzerwalnych związków pomiędzy ekonomicznymi, technicznymi, psychospołecznymi oraz innymi aspektami funkcjonowania organizacji i rozwoju człowieka, stanowiących przedmiot zainteresowania *securitologii*.

Oddziaływanie zagrożeń na podmioty jest badane przez nauki teoretyczne i praktyczne oraz podstawowe i stosowane. Wynika to z właściwości bezpieczeństwa, które stanowi obiekt badań, ponadto jest uwarunkowane przez różnorodne czynniki subiektywne i obiektywne, konkretne i abstrakcyjne, zewnętrzne i wewnętrzne, destrukcyjne i konstrukcyjne, aktualne i potencjalne, dynamiczne i statyczne, pozostające również w stanowiących całość związkach. W związku z tendencją współczesnego świata, który kieruje się w stronę samodzielnego generowania zagrożeń swojej dalszej egzystencji, a co więcej wytwarza spiralę zagrożeń, niezbędne jest rozpatrywanie czynników bezpieczeństwa w sposób holistyczny. Jednostopniowość i jednorodność nie będzie w stanie sprostać wyzwaniom cywilizacyjnym współczesnego świata.

Securitologia, jako specjalność naukowa podejmująca problematykę bezpieczeństwa, musi zwracać uwagę na nowy wyznacznik bezpieczeństwa, jakim jest jego umiędzynarodowienie. W związku z tym nie może ono być postrzegane tylko i wyłącznie w kategoriach wewnętrznych. „Globalizacja wyznacza nowy wymiar zarówno bezpieczeństwa wewnętrznego poszczególnych państw, jak i bezpieczeństwa i porządku międzynarodowego. Kształtuje ona ład wewnętrzny i międzynarodowy, wdrażając do tych systemów nowe elementy, cele i zadania oraz modyfikując dotąd obowiązujące”³².

³¹ Ibidem, s. 32.

³² M. Karpiuk, *Bezpieczeństwo narodowe a międzynarodowe* [w:] R. Szynowski, M. Karpiuk (red.), *Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej w świetle prawa wewnętrznego i międzynarodowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011, s. 281.

W obecnych czasach *securitologia* jest utożsamiana ze specjalnością naukową, która posiada wyodrębniony przedmiot i metodologię badań. Jej głównymi przedstawicielami są m.in.:

- w Polsce: Tadeusz Ambroży, Leszek F. Korzeniowski, Stanisław Kozdrowski,
- w Czechach: Jose Janošec, Antonin Rašek,
- w Słowacji: Ladislav Hofreiter, František Škvrnda,
- w Rosji: Włodzimierz I. Yarotchkin,
- na Ukrainie: Vasiliy Mironovytch Zaplatynskyj.

Instytucją zajmującą się statutowo zakresem bezpieczeństwa, *securitologii* oraz badaniem zagrożeń i edukacją dla bezpieczeństwa jest *European Association for Security* (pol. *Europejska Federacja dla Bezpieczeństwa*)³³. Stanowi ona niezależny ośrodek naukowy, który organizuje szereg konferencji naukowych z zakresu bezpieczeństwa oraz publikuje czasopismo „Securitologia/ Securitology/ Секюритология”.

Zakończenie

Polemologiczna wiedza o wojnach i konfliktach zbrojnych, oprócz teoretycznego, posiada także duże znaczenie praktyczne. Związane jest to z przekonaniem, że rzeczywistość (świat społeczny) jest wielowymiarowa i jej poznanie powinno uwzględniać różne konteksty i perspektywy. Dlatego też rozwój polemologii i specjalności z nią związanych powinien być uwzględniany w badaniach problemów wojny i pokoju. W wyniku realizacji zaprojektowanych zamiarów procedury badawczej można ocenić, że cel artykułu został osiągnięty, gdyż określono teoretyczne podstawy specjalności naukowych związanych z polemologią, tj. irenologii, peace research oraz securitologii. Dodatkowo ustalono zakres wpływu tych specjalności na treści założeń polemologicznych. Osiągnięcie założonego celu wymagało przeprowadzenia badań, z zastosowaniem teoretycznych metod badawczych, wymienionych we wprowadzeniu do artykułu. Ponadto problem badawczy został rozwiązany, a uzyskane wyniki, w przekonującym stopniu potwierdziły założenia hipotetyczne. Ważnym rezultatem badań jest określenie, w jakim stopniu wymienione specjalności naukowe wzbogacają obszar badań nad wojną i pokojem. W toku badań zauważono bowiem, że brak jest takiej identyfikacji.

Przedstawione w artykule wnioski ewoluują w kierunku przeświadczenia o tym, że polemologia i specjalności z nią związane, mogą odgrywać w przyszłości znaczącą rolę w badaniach problemów wojny i pokoju. W związku z tym przeprowadzane w przyszłości badania naukowe powinny zawierać w swoich aspektach uwarunkowania polemologiczno-irenologiczne.

³³ *Europejska Federacja dla Bezpieczeństwa* jest stowarzyszeniem naukowym, które prowadzi badania i popularyzuje naukę o bezpieczeństwie (*securitologię*). Głównym celem stowarzyszenia jest edukacja dla bezpieczeństwa ludzi i firm we współczesnym świecie. Więcej informacji o stowarzyszeniu na stronie www.eas.info.pl (dostęp: 20.09.2014 r.).

Bibliografia

- Arystoteles, *Polityka*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1953.
- Aron R., *Pokój i wojna między narodami*, Centrum im. Adama Smitha, Warszawa 1995.
- Augustyn Św., *Dialogi filozoficzne*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2001.
- Bellany I., *Peace research: means and ends*, International Affairs, numer 52, czerwiec 1976.
- Ciechanowski G., *Konflikty współczesnego świata*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2006.
- Długosz-Kurczabowa K., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, PWN, Warszawa 2006.
- Dubisz S. (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t.1, PWN, Warszawa 2008.
- Dunaj B. (red.), *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, wydawnictwo LANGENSCHIEDT, Warszawa 2001.
- Galganek A., *Polemologia jako krytyka peace research*, Studia Nauk Politycznych, nr 3–4 (75–76), 1985.
- Grotius H., *O prawie wojny i pokoju*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1957.
- Huzarski M., *Polemologia – „Jeśli chcesz pokoju, poznaj wojnę”*, Zeszyty Naukowe AON nr 2 (75) 2009.
- Huzarski M., *Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa*, AON, Warszawa 2009.
- Kant I., *O wiecznym pokoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1992.
- Korzeniowski L. F., *Securitologia. Nauka o bezpieczeństwie człowieka i organizacji społecznych*, Wyd. EAS, Kraków 2008.
- Korzeniowski L.F., *Securitologia na początku XXI wieku „Securitologia/Securitology/Секьюритология”* 2007, nr 6.
- Kwiasowski Z., Cenda-Miedzińska K. (red.), *Edukacja dla bezpieczeństwa wobec wyzwań współczesności*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2012.
- New Webster's Dictionary of the English Language*, College Edition, Surjeet Publications Reprint, Delhi 1988.
- Piskrzyńska K., *Kryzysy i konflikty międzynarodowe w wymiarze regionalnym. Rozważania teoretyczne*, De Doctrina Europea, Roczniki Instytutu Europeistyki, rok V/2008.
- Rogers P., Ramsbotham O., *Then and Now: Peace Research – Past and Future*, Political Studies, XLVII 1999.
- Rosa R., *Dialektyka wojny i pokoju*, Wyd. Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1987.
- Rosa R., Świniarski J., *Wybrane koncepcje wojny i pokoju w dziejach myśli filozoficznej*, cz. IV, *Współczesność*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 1995.
- Szynowski R., Karpiuk M. (red.), *Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej w świetle prawa wewnętrznego i międzynarodowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011.
- Świniarski J., *O naturze bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Ulmak, Warszawa 1997.
- Turowski J., *Socjologia. Małe struktury społeczne*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2001.
- Young N. (red.), *The Oxford international encyclopedia of peace*, Oxford University Press, New York 2010.
- Zięba R., *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe”, 1989, zeszyt 10.
- Zwoliński A., *Wojna. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2003.
- <http://iprapeace.org>
www.eas.info.pl

RESERACH AREAS RELATED TO POLEMOMOLOGY

Introduction

There is noticeably a real ignorance connected to the study of problems of wars and armed conflicts in a polemological context. What is more, no research has been conducted into how polemology affects the contemporary image of the war. Continuously developing societies, the changing world and its determinants, forces us to take steps towards broadening the horizons of science. Therefore, to enrich understanding of wars and armed conflicts, polemology theory and its related research areas should be used. This is why the aim of this article is to determine the research areas related to polemology, interacting in a meaningful way with its content and assumptions. The main issue was the question: which research areas, and to what extent, correlate with polemology?

As a hypothesis, the author has assumed that war and peace, as phenomena that have accompanied humanity since its beginnings, are important elements for the functioning of states and societies. Studying their causes, their course and multi-faceted conditions, has led to the formation of scientific specialisation, which is called polemology. However, the theoretical basis of this area is characterised by a link with much other specialised research. Therefore, there is a need to identify and assess areas of research related to polemology. The choice of research methods in this article was linked to the need for gaining precise results, which confirm the pre-assumptions. The following theoretical research methods were used: analysis, synthesis, study of literature and documents.

While studying the literature and searching for documents and materials, a lack of literature strictly treating the topic of polemology was identified. There are no compact books related to this field of research and other correlated research areas. A deficiency associated with a lack of polish translations of major works by the creators of polemology was also noted. In addition, there are no publications associated with the research areas related to polemology.

Irenology

The category of peace is now the subject of intense studies, both as a science, but also as a part of daily life. As Cicero says: “peace, even unjust, is more useful than most fair war”. Scientific research correlated to the phenomenon of peace has increased in dozens of institutes and other research institutions which deal with the answers to questions about the conditions of peace, its essence, nature, and significance in the life of modern states and societies¹.

¹ R. Rosa, *Dialektyka wojny i pokoju* (original title: *War and peace dialectics*), Warsaw 1987, p. 203.

The term irenology comes from the Greek word, *eirene*, meaning peace, calmness. In this sense, irenology is a research area connected with peace. And next to polemology, peace research and securitology, comes one of the so-called “disciplines of security”. It should be noted that in the tradition of Christian theology, the term *irenica* has long existed, and determines the “science of peace”. The term *irenology* means “ (...) a multi-faceted epistemological reflection related to peace”². However, according to M. Huzarski, *irenology* is “ (...) a specialised range of research on various determinants of peace, including the phenomenon of war”³.

The beginnings of irenology can be traced in the work of J. Bloch *The Future of War in Its Technical, Economic, and Political Relations*, where he highlights the extremely destructive nature of industrial wars, which led to the outbreak of World War I and the wars that followed it. In the 1970s the *Peace Research Institute in Oslo* and SIPRI (*the Stockholm International Peace Research Institute*) were opened, that is centres for the research and analysis of issues of war and peace. In subsequent years, there was a significant increase in the research into irenology. This was caused by the reaction to the war in Vietnam and the uncertainty as to the result of a possible nuclear attack. Nowadays, we can say that irenology has become one of the most interdisciplinary branches of science of security. It focuses lawyers, economists, philosophers, sociologists, ethicists, anthropologists, psychologists and even environmentalists who work for NGOs, the United Nations, as well as the states themselves.

Irenology focuses on the exploration of research around peace - its genesis, its essence, and the nature of social meaning in the lives of individuals and human communities, as well as how it builds and protects⁴. Irenologists also investigated the most important threats to peace, mobilising public opinion and governments to prevent them and defend the country. The main object of irenology is to understand the origins of wars, with the purpose of moderating, prevention and resolution. The basic postulate is an assertion that wars are social pathologies and have to be eradicated. Irenology engaged certain categories, according to which research was undertaken; these are: the law of war, arms control and disarmament (including nuclear), international intervention and peace-keeping, prevention of violence and peaceful conflict resolution, reconstruction of structures damaged in warfare, sociology of pacifist movements.

E. Ponczek believes, that irenology is increasingly accepted by many specialists who deal with the human and social sciences, as well as focus on issues of war and peace. It can also be seen that the position of researchers who are dealing with

² E. Ponczek, *Wojna – bezpieczeństwo – pokój w kontekście refleksji polemologiczno-irenologicznej* [in:] G. Ciechanowski, *Konflikty współczesnego świata* (original title: *The conflicts of the modern war*) Toruń 2006, p. 7.

³ M. Huzarski, *Polemologia – „Jeśli chcesz pokoju, poznaj wojnę”*, (original title: *Polemology – If you want peace, explor war*) National Defence University Scientific Quarterly, number 2 (75) 2009, p. 293.

⁴ R. Rosa, J. Świniarski, *Wybrane koncepcje wojny i pokoju w dziejach myśli filozoficznej*, cz. IV, *Współczesność*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 1995, p. 7.

irenology integrates wide research on aspects of war, peace and security, integrating, thereby, the pedagogy of peace, which takes into account aspects of praxeology⁵.

Irenology goes beyond the so-called negative concept (definition) of peace, understood merely as the absence of war and lack of military action. Nevertheless, it rather appeals to a positive concept, which implies not only the absence of war, but also the wide cooperation and collaboration of individuals, nations and states in the areas of politics, economics, social, moral, cultural and others. What is more, irenologists are also very often involved in the study of polemology. Thus, it is possible to aggregate the study of these concepts, their correlation, relationships and dependencies. Moreover, the mentioned studies provided much data, necessary to develop a general theory of universal peace and branch of security science - securitology⁶.

Peace was from its beginnings contrasted to war, while during the ancient period of justification in philosophy as part of the slave system (understood as the main source of slavery)⁷. Peace, according to Aristotle, just as war, was a natural part of the existence of the state, but he treated the war as a means to ensure peace. If a state has to keep peace, war can be carried out, but under the condition that it is determined necessary to do it, so that we “stand for war for peace, for work for rest, for the acts necessary and useful to achieve peace”⁸.

Peace research

The beginnings of peace research – as a research area (or more precisely an interdisciplinary specialisation) can be dated to the 1950s. However, before this period, researchers such as Q. Wright, L. Richardson, and P. Sorokin, took the themes of war and peace and noticed the need for developing this area of security research. To this list must also be added M.P. Follett, whose works alluded to earlier works on resolving conflicts by peaceful means⁹. In the 1940s, a group of scholars was formed who undertook an attempt to define peace research as a different field of science (in the sense of creating a new one), and also initiated programmes to confirm this assumption. Among this group, such names as T. Lentz and B. Roling should be highlighted, because their works led to the founding, in subsequent years,

⁵ Praxeology is the deductive study of human action based on the fact that humans engage in purposeful behavior, as opposed to reflexive behavior like sneezing and inanimate behavior.

⁶ R. Rosa, *Bezpieczeństwo, wojna i pokój jako wyzwanie społeczne i edukacyjne* [in:] Z. Kwiatkowski, K. Cenda-Miedzińska (red.), *Edukacja dla bezpieczeństwa wobec wyzwań współczesności*, Kraków 2012, p. 69.

⁷ A. Zwoliński, *Wojna. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2003, p. 7.

⁸ Arystoteles, *Polityka*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1953, p. 258.

⁹ N. Young (red.), *The Oxford international encyclopedia of peace*, Oxford University Press, New York 2010, p. 453.

of the *International Peace Research Association* - IPRA (pol. *Międzynarodowego Stowarzyszenia Peace Research*)¹⁰.

The first organisation, which was founded in 1952 in order to develop peace research, was the *Research Exchange on the Prevention of War* (pol. *Ośrodek badań nad sposobami zapobiegania zjawisku wojny*). This institution also launched a newsletter carrying the name of the organisation, where issues concerned with polemology and peace research were dealt with. *Research Exchange on the Prevention of War* organised a series of symposiums, attended by Q. Wright and P. Sorokin. In assessing this association in retrospect, it can be concluded that the efforts made by them set up a specific basis for the peace research area.

One of the most active research centres in the 1950s was Stanford University. There a centre was created to deal with studies on war and peace in the various aspects of life and science. One of the theories that researchers have created in working there was the use of mathematical models and quantitative methods to examine the issues of war and peace. The next step made by this group of scientists (mainly K. Boulding, A. Rapoport, W. Barth, R. Hefner) was to start the interdisciplinary journal, *Journal of Conflict Resolution: A Quarterly for Research Related to War and Peace* - JCR (pol. *Przegląd Rozwiązywania Konfliktów: Kwartalnik o Wojnie i Pokoju*). It should be noted that the main publishing base was transferred to the University of Michigan.

Peace research correlates with the issues of psychology. This is proved by the studies undertaken by the committee of the *Society for the Psychological Study of Social Issues* - SPSSI (pol. *Psychologiczne Stowarzyszenie Studiów Socjologicznych*), which resulted in the book written by G. Murphy: *Human Nature and Enduring Peace* (pol. *Natura ludzka a stałość pokoju*). In the 1990s, a separate branch of psychology - the psychology of peace (pol. *psychologia pokoju*) was created, which was based on an interdisciplinary approach to the prevention of nuclear war and to peace keeping.

In the development of peace research, two main trends can be identified, which have divided researchers in this research area. The first one was based on researchers in fields that are not related to international relations, that is: economists, psychologists, anthropologists, sociologists, biologists and mathematicians, who were interested in turning the concepts and methods of research in their own fields of interest to learning about war and peace. The main reason for that was their devotion to the cause of peace. As a representative of this trend, L. Richardson should be recommended. On the other side, the second trend in peace research was based on the scholars dealing with issues of international relations, who felt the need to depart from the traditional approaches to international law and international organisations, which consequently led to the creation of a scientific basis for the science of war and peace. The most prominent representatives of this trend include Q. Wright, R. Snyder, R. North and K. Deutsch. The two above-mentioned trends of peace research need each other to connect and fulfil their potentials.

¹⁰ More information on website <http://iprapeace.org>.

Centres dealing with peace research are: *the Canadian Peace Research Institute* (pol. *Kanadyjski Instytut Peace Research*), *the Peace Research Institute in Oslo* (pol. *Instytut Peace Research w Oslo*), *the Polemological Institute at the University of Groningen* (pol. *Instytut Polemologii na Uniwersytecie w Groningen*) and *the Peace Science Society* (pol. *Stowarzyszenie Nauki o Pokoju*).

The peace research movement created in the 1950s developed and changed in various parts of the world over the years. As a result of these changes, four dichotomies were created, each of them is characterised by the correlations between the two opposing elements: qualitative vs. quantitative methods, theory vs. practice, the level of micro-analysis vs. macro-analysis and the positive vs. negative peace¹¹.

As a result of the meeting of the *International Peace Research Association* (IPRA) in Claren in Switzerland in 1963, and later the IPRA conference in Groningen, the idea of expanding the field of peace research came about. It was based on the concept of negative peace (elimination of violence caused by reinforcement) and positive peace (overcoming social structures that deprive people of the basic necessities of life such as food, shelter, education and medical care).

Apart from the term peace research, research done in the phenomenon of peace is referred to by the German name *Friedensforschung*. In the Federal Republic of Germany, in the early 1970s, the terms *Friedens- Und Konfliktforschung* were also created, which included a lot of research organisms related to peace.

In conclusion, peace research in the first phase of its development was centred on the analysis of nationalism, fascism, chauvinism, and totalitarian socialism. The second stage, focused on the assessment of the likelihood of an outbreak of global nuclear conflict, as well as the political phenomenon of the Cold War. In the third period “(...) peace research, which was constituted after 1968, was dominated by discussions about violence, especially personal, and comparing it to structural violence”¹².

Peace research, as a research area related to polemology, includes issues relating to the phenomenon of war and armed conflicts in its area of research. Peace is usually defined as “ (...) more or less stable suspension of violent forms of rivalry between political units”¹³, this is why at a given moment we have to decide if there is peace. We can say that peace is when the relations between states and nations take place without the use of military measures for fighting.

Researchers dealing with peace research refer to pacifism, distinguished in six categories of historical beliefs, on which this area of research is underpinned¹⁴. The first of them stems from the views of M. Gandhi, who thought that the internal, individual attitudes against violence have the highest spiritual value. In the context

¹¹ Wide: N. Young, *The Oxford international encyclopedia of peace*, Oxford University Press, New York 2010, p. 457.

¹² K. Piskrzyńska, *Kryzysy i konflikty międzynarodowe w wymiarze regionalnym. Rozważania teoretyczne*, De Doctrina Europea, Roczniki Instytutu Europeistyki, rok V/2008, p. 95.

¹³ R. Aron, *Pokój i wojna między narodami*, Centrum im. Adama Smitha, Warszawa 1995, p. 198.

¹⁴ I. Bellany, *Peace research: means and ends*, International Affairs, number 52, june 1976, p. 14–18.

of peace research, the concept of non-violence and passive peace comes from the individual, and it could affect the responses and action strategies of the political authorities. Another category is the belief of Christians that war is evil and that personal involvement in war is a sin. However, we cannot take into account all Christians, but only some fractions of the religion which represent more radical views, for example: *the Society of Friends (Quakers)*. On the other hand, some of the elements supporting the phenomenon of war can be found in history, for example: St. Augustine's theory of just and unjust wars, which stated that „(...) there is no general innate evil, but every fault of their own evil creates itself”¹⁵.

The third category was established on Marxist-Leninist lines, according to which wars (or the majority of them) are symptoms of historically wrongly distributed economic resources that underpin the living conditions of each society and state. Improper distribution of natural resources between countries leads to conflicts that disturb the prevailing condition of the peace. The next assumption is the liberal-economic view referring to war as the primary barrier preventing the proper functioning of the economy, by interfering in the functioning of the free market. Acts of war, even on a small scale, adversely affect the functioning of the country and, as a consequence, taking into account the worst-case scenario, - the collapse of the economy may lead to a complete collapse of the state.

Another assumption is the claim that the invention of nuclear weapons has led to the perception of war as a political act, because of its costs. Both: real and physical destruction, as well as social consequences, carry on disproportionate profit making activities. The last category is the utopian belief that international relations should be conducted according to strictly defined rules or laws.

With reference to D. Senghaas, peace research as a research area includes the following four levels:

- list of values,
- the collection of empirical data,
- constructing a model for future pacifist society,
- political commitment¹⁶.

Therefore, the starting points for peace research are ethical demands and development, striving towards political engagement. To put it briefly, this is as follows: ethics, statistics, followed by futurology and action.

Peace research as a research area has seven characteristic features, which are connected with its development and mark it out as a defined field of study¹⁷.

- A concern to address the root causes of direct violence and to explore ways of overcoming structural inequalities and of promoting equitable and cooperative relations between and within human collectives. This led to debate between those

¹⁵ Św. Augustyn, *Dialogi filozoficzne*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2001, p. 765.

¹⁶ A. Gałanek, *Polemologia jako krytyka peace research*, *Studia Nauk Politycznych*, nr 3–4 (75–76), 1985, p.138.

¹⁷ P. Rogers, O. Ramsbotham, *Then and Now: Peace Research – Past and Future*, *Political Studies*, XLVII 1999, p. 741–742.

who espoused a 'minimalist' agenda and those who advocated a 'maximalist' agenda.

- The realisation that an interdisciplinary response would be required. Given the multi-faced nature of violent conflict, analysts would need to supplement an international relations approach with insights from the other political and social sciences, as well as from social psychology, anthropology and other disciplines. This would lead to conceptual enrichment, but would cause disputes about appropriate methodologies and theoretical frameworks.

- A search for peaceful ways to settle disputes and for non-violent transformations of potentially or actually violent situations. This would not mean endorsing the *status quo*, since unjust and oppressive systems were seen as some of the chief sources of violence and war.

- The espousal of a multi-level analysis at individual, group, state and interstate levels in an attempt to overcome the institutionalised dichotomy between studies of 'internal' and 'external' dimensions, seen to be inadequate for the analysis of prevailing patterns of conflict.

- The adoption of a global and multi-cultural approach, which would locate sources of violence globally and regionally, as well as locally, and draw on conceptions of peace and non-violent social transformation from all cultures.

- An understanding that peace research is both an analytic and a normative enterprise. There was to be a major attempt to ground the subject in quantitative research and comparative empirical study, but, in anti-positivistic vein, most of the scholars attracted to the fields were drawn by ethical concerns and commitments. However, it cannot be forgotten that, according to I. Kant, no peace treaty will be deemed as valid if there is secretly kept material that could serve as a nucleus for a future war¹⁸.

- Most of the founders made a clear distinction between peace research and peace activism. Yet, nearly all peace researchers insist that theoretical insight must be empirically tested, and many have been more concerned with the policy implications of their research than with its reception among fellow academics.

Regarding the challenges and threats of the modern world, the above mentioned assumptions of peace research should be modified to the currently prevailing realities. In these upgrades, critical comments have been included according to this research area.

In the modern world of science, the phenomenon of war, rather than peace, plays a more important role. This is probably historically conditioned. It is advisable, however, to pay more attention to the science of peace in the relatively stable international system.

Peace research, in its study, pays a lot of attention to the analysis of the legal arrangements of conflicts and how to prevent them from occurring. Unfortunately, little emphasis is placed on the ethical aspects. This applies both to the nature of the peace, as well as the actions taken to achieve this state. Nevertheless, peace research, as a research area in itself, does not determine the particular, concrete solutions to

¹⁸ I. Kant, *O wiecznym pokoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1992, p. 11.

specific situations and the targeted states after the application of the concrete means. Ethics, also the ethics of peace and war, are largely associated with human nature. This fact was noted by H. Grotius: “There is nothing among the first principles of nature which would be contrary to war, and even all that rather promotes war. The aim of war, the preservation of life and part of somebody’s body, as well as maintaining or purchasing the things needed for life – are compatible with the first principles of nature”¹⁹.

Peace research, as a research area, deals with the analysis of the problems of peace and war. It has been singled out as an area of research since World War II. The development of strategic studies aimed at the analysis of the arms race, its control and reduction, as well as the conditions, course and resolution of conflicts, caused the existence of opposing political-military blocs and the Cold War. Since that time, research on the socio-economic determinants of peace has also been developed. In the process of the development of this research direction, two methodological orientations - irenology and polemology – were created.

Securitology

Human society has always been trying to avoid risks and works to ensure its own security. The concept of securitology should be associated with defining security. The term securitology (pol. securitologia) comes from the latin word *securus*, where *se* means separately, alone, and *cura* means care, attention²⁰. This term can be also associated with the medieval *sine cura*, meaning without care, without attention. The prefix *logos* means a word, so securitology should be connected with the science of security. The word *securitology* has its origins in ancient Rome. The name *Securitas* means a figure embodying security and confidence.

Since the founding of the first tribes, societies, and civilisations, there has been a need to consider ensuring their security. It can be assumed that the concept of security, and also securitology, is inseparable from the development of humanity. What is more, it is the identification of risks and opportunities through the prism of protection against them. It is identified in this way, because every person, social group, nation, state, feels the need for security. Security is related to existence; therefore, it is called an existential need. By this we mean the securing of survival, identity, prosperity, peace, independence and development, as well as ensuring business continuity. It should also be noted that feeling a lack of security - apparent or not - leads to anxiety and insecurity. However, in any situation, absolute security doesn’t exist, because it always refers to the particular entity at a specified time.

¹⁹ H. Grotius, *O prawie wojny i pokoju*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1957, s. 106–107.

²⁰ *New Webster’s Dictionary of the English Language*, College Edition, Surjeet Publications Reprint, Delhi 1988, s. 1360.

The term security is one of those concepts that has a very wide range of meaning. Defining security may depend on the individual, the level of his/her education, but it can mean something else even for the same person.

The concept of security also has a very broad etymological meaning, or rather extensive explanation of the origin of a word and its meaning. In Polish, it emphasises the primordial sense of threat in relation to the sense of confidence of security. Security means, in this context, no custody (without sufficient protection)²¹. We can find an analogy in the Latin - *sine cura*, meaning without a care (without attention). In contrast, synonymous Latin *se-curus* means carelessness, negligence, freedom from worries. As regards safety - *securitas* is: peace of mind, freedom from worries.

Making some kind of systematisation, we can conclude that security is a state without threats, with peace and confidence, if we refer it to the personal safety of citizens, the country, collective or public security. Security “ (...) is a state of equilibrium, in which each potential threat can be contrasted with the corresponding potential of security”²². With the term security, we can assume that „there was no danger; nothing threatening, protection from danger (...)”²³. In the *Contemporary Polish Language Dictionary*, we can find the following definitions: “security: mental or legal state, in which the individual has a sense of confidence, supported by the other person or in a well-functioning legal system; (...) opposite of danger; (...) safe: giving a sense of security; protects against the threat (...)”²⁴. It can be considered that the term security is extremely common, particularly its use in everyday life. It has a broad interpretation of meaning, which, notes R. Zięba: “In a general social sense, security includes the protection of needs: existence, survival, stability, identity, independence, protection level and quality of life. Security, being the supreme need of human and social groups, is also a basic need of states and international systems; its absence causes anxiety and insecurity”²⁵. It should be noted that security refers to the entire globe, international relations - “ (...) common security is the sum and result of safety of each and every country”²⁶.

Securitology, as a new research area connected to human security, appeared in the early 1990s. Its characteristic feature is taking into account the multidimensional subjective and objective factors, cultural, social, psychological, legal and political, technical and natural, micro and macro, which determine the risks and remain in inextricable relationships. Securitology is a practical research area, which scientifically shows the perspective of eliminating threats to the existence, development and

²¹ K. Długosz-Kurczabowa, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, PWN, Warszawa 2006, p. 45.

²² M. Huzarski, *Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa*, AON, Warszawa 2009, p. 12.

²³ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t.1, PWN, Warszawa 2008, p. 163.

²⁴ B. Dunaj (red.), *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, wydawnictwo LANGENSCHIEDT, Warszawa 2001, p. 87.

²⁵ R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe”, 1989, zeszyt 10, p. 50.

²⁶ J. Świniarski, *O naturze bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Ulmak, Warszawa 1997, p. 161.

proper functioning of human and social organisations. It takes into account human security (entity), the safety of a small social group and large group (society) and the security of mankind. Among security and securitology researchers, the restrained view that “ (...) substantial beings are only human persons forming society, but also human communities exist in reality, which are the entities that differ from those that create them”²⁷. The factor that unites human beings in the community is usually a common goal - can it be given to ensuring basic security needs. Individuals have the ability and the right to demand their basic needs through a common good, but they also require the appropriate, specific actions for the common good from other individuals²⁸.

Securitology is distinguished by the fact that its methodological foundation programme shows simultaneously:

- a holistic and dialectical approach,
- system analysis,
- crossing boundaries between disciplines,
- using the methodological workshop and theoretical achievements of many sciences: history, philosophy, psychology, sociology, political science, law, economics, military sciences, medicine, pedagogical and others²⁹.

“Researchers who explore security problems with the site of securitology, put human needs and the values professed by him at the centre of attention”³⁰. It can be noted that security is a universal concept that combines all levels of sociological groups. However, the relationships between the subject, the second man, social group, society, and humanity can be compatible, contradictory or divergent. A conflict of interest related to the categories of security is marked, but possible to identify and overcome.

Security, considered as an object of study, has an interdisciplinary character; therefore, it is necessary to cross the boundaries between different scientific disciplines and fields of study, as well as the ability to use theoretical and methodological achievements of other sciences. It should be drawn from such branches as: philosophy, history, sociology, psychology, economics, law, politics and, also, in some aspects, the pedagogy, military sciences or medicine. Such a transdisciplinary approach constitutes the identity of securitology.

This kind of crossing of boundaries between disciplines and fields of science means respect for and attention to the inextricable links between the economic, technical, psychosocial and other aspects of the organisation and development of human beings, which are the main interests of securitology.

²⁷ L.F. Korzeniowski, *Securitologia. Nauka o bezpieczeństwie człowieka i organizacji społecznych*, Wyd. EAS, Kraków 2008, p. 52.

²⁸ J. Turowski, *Socjologia. Małe struktury społeczne*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2001, p. 25.

²⁹ L.F. Korzeniowski, *Securitologia na początku XXI wieku*, „Securitologia/Securitology/Секьюритология” 2007, nr 6, p. 181–192.

³⁰ Ibidem, p. 32.

The impact of threats to entities is studied by theoretical and practical, basic and applied sciences. This is connected with security features, which are the objects of research. Moreover, it is conditioned by a variety of subjective and objective factors, both concrete and abstract, external and internal, destructive and constructive, current and potential, dynamic and static, remaining in unions. Following the trend of the modern world, which is directed towards the self-generation of threats to its continued existence, security factors have to be taken into account in a holistic way. Doing everything in one way will mean an inability to oppose the challenges of modern civilisation.

Securitology, as a research area, undertakes security issues and has to pay attention to the new determinant of security, which is its internationalisation. Therefore, it cannot be considered only in terms of the interior. "Globalisation is the new dimension of both: the internal security of individual countries, as well as the security and international system. It shapes the internal and international arrangement, implementing new features, objective, tasks, and modifying the previously existing ones"³¹.

Nowadays, securitology is equated with the research area, which has a separate subject and methodology of study. Its main representatives are:

- in Poland: Tadeusz Ambroży, Leszek F. Korzeniowski, Stanisław Kozdrowski,
- in the Czech Republic: Jose Janošec, Antonin Rašek,
- in Slovakia: Ladislav Hofreiter, František Škvrnda,
- in Russia: Włodzimierz I. Yarotchkin,
- in Ukraine: Vasiliy Mironovytch Zaplatynskij.

The institution which deals with the problems of security, securitology and education for security is the *European Association for Security* (pol. *Europejska Federacja dla Bezpieczeństwa*)³². It is an independent research centre that organises a lot of conferences in the field of security and publishes the magazine „Securitologia/Securitology/Секюритология”.

Conclusions

Polemologic knowledge of wars and armed conflicts, in addition to theoretical knowledge, also has great practical importance. It is connected with the belief that reality (the social world) is multidimensional, and different contexts and perspectives should be taken into account when recognising it. Therefore, the development of polemology, and research areas related to it, should be taken into account in the study of problems of war and peace. As a result of the planning procedures, it can be estimated that the purpose of the article was achieved, because it determined a theoretical basis for research areas related to polemology, that is irenology, peace

³¹ M. Karpiuk, *Bezpieczeństwo narodowe a międzynarodowe* [in:] R. Szynowski, M. Karpiuk (red.), *Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej w świetle prawa wewnętrznego i międzynarodowego*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011, p. 281.

³² Wide: *European Association for Security* website www.eas.info.pl.

research and securitology. What is more, the impact of these research areas on the content of polemological assumptions was established. The achievement of the pursued aim required carrying out research using theoretical research methods mentioned in the introduction of the article. In addition, the research problem was solved, and the results confirmed the hypothetical assumptions. An important result of the study was determining to what extent the listed research areas enrich the area of research on war and peace. During the study, it was noted that there is a lack of such identification.

The conclusions presented in this article are leading to the conviction that polemology, and research areas related to it, could play a significant role in the future research issues of war and peace. Therefore, research done in the future should include polemological-irenological conditions.